Eerste Kamer der Staten-Generaal

Vergaderjaar 2023-2024 Aanhangsel van de Handelingen.

Vragen door de leden der Kamer gesteld overeenkomstig artikel 105 van het Reglement van Orde, en de daarop door de regering schriftelijk gegeven antwoorden

6
Vragen van de leden Nicolaï, Koffeman en Visseren-Hamakers (PvdD) op 17 juli 2023 medegedeeld aan de minister van Defensie, de minister van Buitenlandse Zaken en de minister-president over de levering van clusterbommen door de Verenigde Staten aan Oekraïne.

Antwoorden van de minister van Buitenlandse Zaken, mede namens de minister van Defensie (ontvangen 10 oktober 2023).

Vraag 1
Is de Nederlandse regering op de hoogte gesteld van het besluit van de Verenigde Staten om clusterbommen aan Oekraïne beschikbaar te stellen en toe te staan dat deze worden gebruikt? Zo ja, wanneer? Zo nee, waarom niet?

Antwoord
Ja. De Verenigde Staten heeft het besluit om over te gaan tot levering van clustermunitie aan Oekraïne in NAVO-verband medegedeeld aan Nederland en andere bondgenoten. Dit was op dezelfde dag als de officiële bekendmaking door de Amerikaanse overheid.

Vraag 2
Zijn de landen die deel uitmaken van de NAVO hierover geconsulteerd? Zo ja, wanneer en op welke wijze? Zo nee, waarom niet?

Antwoord
Zie het antwoord op vraag 1

Vraag 3
Heeft de Nederlandse regering in NAVO-verband een oordeel gegeven over het besluit van de Verenigde Staten? Zo ja, wanneer, op welke wijze en wat hield dat oordeel in? Zo nee, waarom niet?

Antwoord
Nederland heeft meermaals, waaronder in NAVO-verband en bij monde van de minister van Buitenlandse Zaken in het Commissiedebat NAVO van 6 juli jl., aangegeven dat het partij is bij het Verdrag inzake clustermunitie en dat Nederland ieder gebruik van clustermunitie ontmoedigt. Nederland zal deze lijn blijven uitdragen in gesprekken met verdragspartijen die de normen van het verdrag niet naleven, als ook met landen die geen verdragspartij zijn.

De Verenigde Staten hebben benadrukt dat de levering van clustermunitie een tijdelijke oplossing is waartoe het zichzelf genoodzaakt zag vanwege sterk teruglopende voorraden van andere types munitie in Oekraïne. Het kabinet zal daarom – naast bovengenoemde inzet – met internationale partners verkennen of door aanvullende militaire steun het gebruik van clustermunitie door Oekraïne weer kan worden beëindigd.

Het kabinet hecht eraan te benadrukken dat Oekraïne zich verdedigt tegen de voortdurende Russische agressie, in lijn met artikel 51 van het VN-Handvest. Zonder de Oekraïense inzet van clustermunitie, zelfs als het op eigen grondgebied is, goed te keuren, blijft Nederland zich samen met partners onverminderd inzetten voor maximale steun aan Oekraïne en maximale druk op Rusland. Alleen Rusland kan direct een einde maken aan deze zinloze oorlog, met een besluit de eigen troepen terug te trekken van Oekraïens grondgebied.

Vraag 4
In een editorial in The Guardian van 10 juli 2023 wordt het volgende gesteld:

"Twenty-thousand Laotians, almost half of them children, have been killed or injured by unexploded ordnance since the Vietnam war ended. It is half a century since de US stopped bombing Laos, having dropped more than 2 m tons of cluster munitions; decades on, people then unborn are still paying the price. On our estimate, it will take another 100 years to fully clear the country. This is the true cost of cluster munitions."

Klopt deze informatie? Zo nee, in welk opzicht klopt deze informatie niet? Zo ja, heeft u bezwaren tegen de levering van clusterbommen aan Oekraïne?

Antwoord
Het klopt dat Laos nog altijd gebieden heeft die niet vrij zijn van clustermunitie uit de Vietnamoorlogen. Als partij bij het Verdrag inzake clustermunitie spant Laos zich, samen met verdragspartijen zoals Nederland, in voor de ruiming van clustermunitie in deze gebieden. Door middel van het lopende Nederlandse ontmijningsprogramma (*Mine Action and Cluster Munitions Programme* 2020-2024) financiert het kabinet onder andere programma's in Laos.

Nederland is partij bij het Verdrag inzake clustermunitie en ontmoedigt ieder gebruik van clustermunitie. Nederland zal deze lijn blijven uitdragen in gesprekken met verdragspartijen die de normen van het verdrag niet naleven, als ook met landen die geen verdragspartij zijn. Een voorname reden waarom Nederland zich in het verleden heeft aangesloten bij dit Verdrag is het feit dat na de inzet van clustermunitie niet valt uit te sluiten dat aanzienlijke hoeveelheden onontplofte explosieven kunnen achterblijven in een gebied. Het ruimen van deze onontplofte explosieven kan soms jaren of zelfs decennia duren.

Vraag 5
Nederland heeft de 'Convention on Cluster Munitions' (hierna: de Conventie) ondertekend. Hoeveel landen van de NAVO hebben zich ook aan deze Conventie gebonden? Heeft de Nederlandse regering met die landen overlegd over hoe op het besluit van de Verenigde Staten dient te worden gereageerd? Zo ja, op welke wijze? Zo nee, waarom niet?

Antwoord
Van de 31 NAVO-landen zijn 23 ook partij bij het Verdrag inzake clustermunitie. Er heeft geen formeel overleg hierover plaatsgevonden tussen de groep landen die zowel lid zijn van de NAVO als partij bij het Verdrag inzake clustermunitie. Wel zet Nederland zich samen met deze landen en andere landen die partij zijn bij het Verdrag in voor de universele toepassing. De Verenigde Staten en Oekraïne zijn geen partij bij dit verdrag en daarmee niet gebonden aan de daaruit voortvloeiende bepalingen.

Vraag 6
In artikel 21, tweede lid, van de Conventie is bepaald:

"Each State Party shall notify the governments of all States not party to this Convention, referred to in paragraph 3 of this Article, of its obligations under this Convention, shall promote the norms it establishes and shall make it best efforts to discourage States not party to this Convention from using cluster munitions."
Deelt de regering het oordeel van de vragenstellers dat hier een rechtsplicht wordt opgelegd aan Nederland om van Oekraïne te eisen dat het land afziet van het gebruik van clusterbommen en om

van de Verenigde Staten te verlangen dat zij terugkomen op het besluit om clusterbommen ter beschikking te stellen? Zo nee, op welke gronden komt u tot dat standpunt?

Antwoord
Overeenkomstig dit artikel en het *Lausanne Action Plan*, heeft Nederland meermaals, waaronder in NAVO-verband en in het Commissiedebat NAVO van 6 juli jl., aangegeven dat het partij is bij het Verdrag inzake clustermunitie en dat Nederland ieder gebruik van clustermunitie ontmoedigt. De verdragspartijen hebben niet de plicht te eisen dat de Verenigde Staten afziet van het leveren van clustermunitie aan Oekraïne en ook niet om te eisen dat Oekraïne afziet van het gebruik ervan.

Vraag 7
Heeft de Nederlandse regering richting Oekraïne en de Verenigde Staten stappen ondernomen tot naleving van het bepaalde het artikel 21, tweede lid, van de Conventie? Zo ja, welke? Zo nee, is de regering bereid alsnog die stappen te ondernemen? En als die bereidheid er niet is, hoe verdraagt zich dat met de duidelijke tekst van artikel 21, tweede lid?

Antwoord
Zie het antwoord op vraag 3.

Vraag 8
Welke sancties kan Nederland toepassen richting Oekraïne indien van de regering van dat land in het kader van artikel 21, tweede lid, van de Conventie is verlangd om af te zien van gebruik van clusterbommen, maar die regering daartoe niet bereid is? Is de Nederlandse regering bereid tot het treffen van sancties? Zo ja, welke? Zo nee, hoe valt te verantwoorden dat Nederland in dat geval toelaat dat een land dat zij financieel en militair steunt, gebruikmaakt van clusterbommen in strijd met een Conventie die Nederland heeft ondertekend samen met andere landen "basing themselves on the principles and rules of international humanitarian law" (slotoverweging in de considerans)?

Antwoord
Oekraïne heeft het Verdrag inzake clustermunitie niet ondertekend en is daardoor niet gebonden aan de bepalingen van het Verdrag. In dat licht is er geen sprake van sancties. Zie daarnaast het antwoord op vraag 6.

Vraag 9
Bent u bereid alles te doen wat in uw vermogen ligt om de levering van clusterbommen te voorkomen? Zo ja, op welke termijn en op welke wijze? Zo nee, waarom niet?

Antwoord
De levering betreft een bilaterale overeenkomst tussen twee niet-verdragspartijen. Nederland ontmoedigt ieder gebruik en de overdracht van clustermunitie en draagt dat ook uit. Samen met andere landen die partij zijn bij het Verdrag inzake clustermunitie zet Nederland zich in voor de universele toepassing van dit verdrag. Nederland zal deze lijn blijven uitdragen in gesprekken met verdragspartijen die de normen van het verdrag niet naleven, als ook met landen die geen verdragspartij zijn.

Vraag 10
Maakt het Russische leger gebruik van clusterbommen tijdens de oorlog in Oekraïne? Zo ja, welke stappen heeft u gezet om Rusland daarop aan te spreken? Zo nee, wat rechtvaardigt dan volgens de Verenigde Staten de levering van clusterbommen aan Oekraïne?

Antwoord
Ja, er zijn talrijke berichten van grootschalige inzet van clustermunitie door de Russische strijdkrachten op Oekraïens grondgebied waarbij als gevolg van de aard van de inzet ook in strijd met het humanitair oorlogsrecht is gehandeld. De eerste berichten dateren al van enkele dagen na de aanvang van de Russische invasie.
Ook hier geldt dat Nederland als partij bij het Verdrag inzake clustermunitie ieder gebruik van clustermunitie ontmoedigt en deze lijn zal blijven uitdragen in gesprekken met verdragspartijen die de normen van het verdrag niet naleven, als ook met landen die geen verdragspartij zijn. In meer

algemene zin is in bilaterale contacten benadrukt dat Rusland verplicht is het humanitair oorlogsrecht na te leven.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

TER BESLISSING

Datum
29 september 2023

Onze Referentie
173615.01u / 173615.02u

Opgesteld door
Bescherming persoonlijke levenssfeer

Uiterlijk bij
-

Plandatum/Deadline Kamer
n.v.t.

Binnengekomen op
17 juli 2023

Aan M
Van
Via Bescherming persoonlijke levenssfeer
Afgestemd met

nota

EK Verzoek aan minDEF, M en MP over de levering van clusterbommen door de Verenigde Staten

Aanleiding

Vragen van de Eerste Kamerleden Nicolaï, Koffeman en Visseren-Hamakers (allen PvdD) aan MinDEF, MP en uzelf over de levering van clustermunitie door de Verenigde Staten aan Oekraïne.

Geadviseerd besluit

- Uw akkoord met de beantwoording van deze Kamervragen, mede namens de minister van Defensie. Zij is reeds akkoord met de voorgestelde beantwoording.

Kernpunten

- Centraal in de beantwoording staat dat Nederland partij is bij het Verdrag inzake clustermunitie. Nederland houdt zich aan dit verdrag en ontmoedigt ieder gebruik van clustermunitie, ook door Oekraïne en Rusland, evenals de levering daarvan door de Verenigde Staten.
- Nederland heeft geen rol gehad in het besluit van de Verenigde Staten om clustermunitie te leveren aan Oekraïne. Dit was een bilaterale overeenkomst tussen deze twee niet-verdragspartijen. In de aanloop naar het besluit is wel gewezen op de Nederlandse positie als verdragspartij.
- Ondanks dat er door de vraagstellers niet naar gevraagd is, wordt geadviseerd om een passage op te nemen om de context te schetsen van de Russische aanvalsoorlog waartegen Oekraïne zich verdedigt.
- Uit het *Lausanne Action Plan* ter uitvoering van het clustermunitieverdrag volgen enkele verplichtingen waaronder het oproepen tot het stoppen met gebruik, productie, overdracht en opslag van clustermunitie bij landen die dit nog doen.
- Over dit onderwerp zijn ook Kamervragen gesteld door de leden Van Houwelingen (FvD) en Futselaar (SP). In separate nota's is de beantwoording van die Kamervragen aan u voorgelegd. De Kamervragen van Van Houwelingen zijn op 18 september jl. reeds beantwoord.

Verplichtingen *Lausanne Action plan* ter uitvoering CCM
Als verdragspartij bij het Verdrag inzake clustermunitie (CCM, Convention on Cluster Munitions) heeft Nederland zich gecommitteerd aan het Lausanne Action Plan ter uitvoering van de CCM. In dit actieplan zijn onder andere de volgende acties weergegeven:

Action #11: Continue and intensify efforts to promote the observance of the Convention's norms by:

(a) discouraging, in every way possible the use, development, production, stockpiling and transfer of cluster munitions and by calling upon those who continue to do so to cease now;

(b) In accordance with the object and provisions of the Convention, raising concerns about any alleged use and condemning any instances of documented use by any actor, effectively calling on all States not party to accede to the Convention.

Datum
29 september 2023

Onze Referentie
173615.01u / 173615.02u

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Internationale en diplomatieke belangen